

Wegwijs in het secundair onderwijs

Sinds 2019 wordt het secundair onderwijs leerjaar per leerjaar gemoderniseerd. In deze folder beschrijven we de grote lijnen van het vernieuwde secundair onderwijs.

1. Overzicht van het secundair onderwijs

Ook in de nieuwe structuur zijn er drie graden. In de eerste graad maakt men onderscheid tussen de A-stroom (1A en 2A) en de B-stroom (1B en 2B). In de tweede en derde graad verdeelt men de studierichtingen op basis van hun doel in drie finaliteiten: arbeidsmarkt, doorstroom en dubbele finaliteit. De onderwijsvormen (ASO, BSO, KSO, TSO) blijven bestaan. In de derde graad kunnen de leerlingen een zevende leerjaar volgen. Men spreekt van een sense-opleiding (secundair-na-secundair). Er zijn beroepsgerichte sense-opleidingen en sense-opleidingen die voorbereiden op het hoger onderwijs.

Figuur 1: Structuur secundair onderwijs

7	secundair-na-secundair		
6 5	finaliteit doorstroom ASO KSO TSO	dubbele finaliteit KSO TSO	finaliteit arbeidsmarkt BSO
4 3	finaliteit doorstroom ASO KSO TSO	dubbele finaliteit KSO TSO	finaliteit arbeidsmarkt BSO
2	2 ^{de} leerjaar A differentiatie + basisoptie		2 ^{de} leerjaar B differentiatie + basisoptie
1	1 ^{ste} leerjaar A differentiatie		1 ^{ste} leerjaar B differentiatie

2. Eerste graad

De modernisering wijzigt niet alleen de structuur maar ook de doelen van het secundair onderwijs. De overheid legt via *eindtermen* vast welke kennis, inzicht, vaardigheden en attitudes scholen minimaal bij hun leerlingen moeten bereiken. Met de nieuwe eindtermen wil men de vorming verbreden. Er is meer aandacht voor digitale, economische, financiële, juridische en technologische competenties, duurzaamheid en mediawijsheid.

In de eerste graad krijgen de leerlingen een brede basisvorming. Ze worden bijgewerkt indien nodig en extra uitgedaagd waar mogelijk. Deze ervaringen helpen leerlingen om een goede studiekeuze te maken voor de tweede graad.

In 1A en 1B gaat 27 u per week naar de basisvorming. Daarnaast is er een keuzegedeelte van 5 u.

In 2A gaat 25 u naar de basisvorming, 2 u naar differentiatie en 5 u naar de basisoptie.

In 2B besteedt men 20 u aan de basisvorming, 2 u aan differentiatie en 10 u aan de basisoptie.

2.1. Basisvorming in het eerste jaar

De overheid legt niet meer vast welke vakken leerlingen moeten krijgen. Dit geeft scholen een grotere vrijheid in de organisatie van de basisvorming.

De meeste katholieke scholen volgen de lessentabel die Katholiek Onderwijs Vlaanderen voorstelt voor 1A. In deze lessentabel staan 4 u Nederlands, wiskunde en moderne vreemde talen op het programma. Scholen kunnen de 4 u moderne vreemde talen besteden aan Frans of verdelen onder Frans (3 u) en Engels (1 u). Aardrijkskunde, godsdienst, lichamelijke opvoeding, mens en samenleving, natuurwetenschappen en techniek staan 2 u per week op het programma. Verder krijgen de leerlingen 1 u per week beeld, geschiedenis en muziek.

Het GO! (Gemeenschapsonderwijs), het gemeentelijk en provinciaal onderwijs werken niet meer met een standaardlessentabel voor alle scholen. De scholen bepalen zelf via welke vakken, projecten of andere werkvormen ze de eindtermen nastreven. Hier kunnen er grotere verschillen zijn tussen de scholen.

In het katholiek onderwijs krijgen de leerlingen 2 u per week rooms-katholieke godsdienst. In het GO!, het gemeentelijk en provinciaal onderwijs kiezen ze voor een van de erkende godsdiensten of zedenleer.

De basisvorming van 1B verschilt van de basisvorming in 1A. In 1B herhaalt men een aantal belangrijke leerstofonderdelen van het lager onderwijs. De leerstof wordt praktischer aangebracht. De leerlingen leren er vooral door oefeningen, opdrachten en werkstukken te maken. Het vak techniek krijgt in 1B een belangrijke plaats. Leerlingen maken er op een praktische manier kennis met verschillende technologische domeinen. Ook de aanpak in de B-klas is anders. Het leertempo ligt er lager en via succeservaringen werkt men aan zelfvertrouwen en motivatie. In een B-klas zitten minder leerlingen en kunnen leerkrachten meer aandacht besteden aan de vorderingen en vragen van elke leerling.

2.2. Differentiatie in het eerste jaar

Naast de basisvorming is er in het eerste jaar een differentiatiepakket van 5 u waarin men de leerstof kan versterken, verbreden of verdiepen. Leerlingen met achterstanden kunnen remediëring volgen. Via verbredende onderdelen ontdekken leerlingen hun interesse en dit helpt bij de keuze van een studiedomein. Verdiepende onderdelen geven leerlingen een beter inzicht in hun abstractievermogen en dit helpt bij de keuze van een finaliteit.

Scholen vullen de differentiatie op verschillende manieren in en gebruiken ook uiteenlopende benamingen. We zien wel dat de volgende bouwstenen vaak terugkomen: **Verkennen, verdiepen en verbreden**. Een overzicht van de differentiatiepakketten in 1A en 1B in de scholen van ons werkingsgebied is beschikbaar via onze scholengidsen (<http://www.vrijclb.be/vrijclbbrabantoost>).

2.3. Enkele vakken in een andere taal

In enkele scholen kunnen leerlingen één of meerdere vakken volgen in het Frans of Engels. Men spreekt van CLIL (Content and Language Integrated Learning). Een overzicht van CLIL-scholen is beschikbaar via <https://onderwijs.vlaanderen.be/nl/clil-onderwijs-in-een-vreemde-taal>.

2.4. Basisopties in het tweede jaar

In het tweede leerjaar kiezen de leerlingen een basisoptie waarin ze kennismaken met een domein via één of enkele vakken. Sommige basisopties bestaan in 2A en 2B en andere basisopties worden enkel in 2A of 2B aangeboden: economie en organisatie (AB), Freinetpedagogie (A), klassieke talen (A), kunst en creatie (AB), maatschappij en welzijn (AB), moderne talen en wetenschappen (A), opstroomoptie (B), Rudolf Steinerpedagogie (A), sport (AB), stem-technieken (AB), stem-wetenschappen (A), topsport (A), voeding en horeca (AB), Yeshiva (Joods onderwijs, A). De opstroomoptie is bedoeld voor leerlingen die na 2B willen doorstromen naar 2A of naar het derde jaar ASO, KSO of TSO.

Sommige basisopties worden opgedeeld in pakketten. De school kan leerlingen laten kennismaken met de volledige basisoptie of met één of meer pakketten.

In 2A gaat 5 u naar de basisoptie en kiezen de leerlingen één basisoptie. In 2B gaat 10 u naar de basisoptie en is de invulling meer praktijkgericht. De leerlingen van 2B kunnen maximaal 3 basisopties of pakketten kiezen. De meeste leerlingen van 2B volgen twee basisopties van 5 u.

3. Tweede en derde graad

3.1. Finaliteiten, onderwijsvormen en studiedomeinen

In de tweede en derde graad worden de studierichtingen onderverdeeld op basis van hun uiteindelijke doelstelling. Studierichtingen met een finaliteit arbeidsmarkt bereiden leerlingen voor op een job, een graduaat aan de hogeschool of de HBO5-opleiding verpleegkunde. Verder studeren in een bachelor is enkel mogelijk na het volgen van een 7de jaar (sense) dat voorbereidt op hoger onderwijs. Studierichtingen met een finaliteit doorstroom bereiden leerlingen voor op een academische bachelor aan de universiteit of een professionele bachelor aan de hogeschool. Studierichtingen met een dubbele finaliteit bereiden leerlingen voor op een job, een professionele bachelor (die aansluit bij hun vooropleiding), een graduaat of de HBO5-opleiding verpleegkunde.

Tabel 1: Finaliteiten in de tweede en derde graad

finaliteit	voorbereiding op ...
arbeidsmarkt	job, graduaat, HBO5-verpleegkunde
doorstroom	academische bachelor, professionele bachelor
dubbel	job, professionele bachelor, graduaat, HBO5-verpleegkunde

Naast deze finaliteiten blijft de onderverdeling in vier *onderwijsvormen* (ASO, BSO, KSO en TSO) behouden. Alle ASO-richtingen hebben een finaliteit doorstroom en alle BSO-richtingen hebben een finaliteit arbeidsmarkt. In het KSO en TSO bestaan er studierichtingen met een finaliteit doorstroom en studierichtingen met een dubbele finaliteit.

In het BSO, KSO en TSO worden de studierichtingen onderverdeeld in acht *studiedomeinen*: economie en organisatie, kunst en creatie, land- en tuinbouw, maatschappij en welzijn, sport, stem (science, technology, engineering, mathematics), taal en cultuur en voeding en horeca. De ASO-richtingen worden niet onderverdeeld in studiedomeinen. Ze zijn domeinoverstijgend.

3.2. Matrix en aanbod studierichtingen

Als we de drie indelingen van studierichtingen (finaliteit, onderwijsvorm en studiegebied) combineren, komen we tot het onderstaande schema. Men spreekt van de matrix van studierichtingen.

Tabel 2: Indeling studierichtingen in de tweede en derde graad

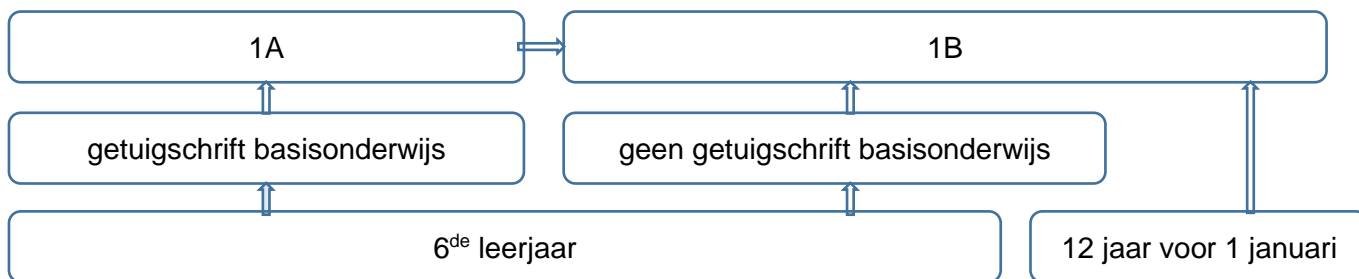
	doorstroom		dubbele finaliteit	arbeidsmarkt
	ASO	KSO - TSO	KSO - TSO	BSO
economie en organisatie				
kunst en creatie				
land- en tuinbouw				
maatschappij en welzijn				
sport				
stem				
taal en cultuur				
voeding en horeca				

De overheid heeft het studieaanbod in de tweede en derde graad grondig geëvalueerd. Op onderwijskiezer is een overzicht beschikbaar met de opleidingen per finaliteit (onderwijskiezer -> secundair onderwijs -> 2e graad).

4. Toelating tot 1A en 1B

In de nieuwe structuur is er een strikte koppeling tussen het getuigschrift basisonderwijs en de start in 1A of 1B. Leerlingen met getuigschrift basisonderwijs starten in 1A. Leerlingen zonder getuigschrift basisonderwijs starten in 1B. Er zijn geen uitzonderingen meer mogelijk.

Figuur 2: Toelating tot 1A en 1B

Leerlingen die het lager onderwijs niet beëindigden, kunnen starten in 1B als ze voor 1 januari na aanvang van het schooljaar 12 jaar worden. Dit betekent dat leerlingen ook na het vijfde of vierde leerjaar naar 1B kunnen als ze 12 jaar worden voor 1 januari. Leerlingen met een getuigschrift basisonderwijs kunnen niet starten in 1B. Ze kunnen wel starten in 1A en tijdens het schooljaar overgaan naar 1B als de toelatingsklassenraad van 1B hiermee akkoord gaat.

5. Studiebewijzen in de eerste graad

In tabel 3 is weergegeven welke studiebewijzen de klassenraad kan uitreiken in de eerste graad. Bij een A-attest is de leerling geslaagd. Bij een B-attest is de leerling geslaagd maar beperkt de klassenraad de doorstroommogelijkheden naar het hogere leerjaar. Bij een C-attest is de leerling niet geslaagd en kan hij niet naar een hoger leerjaar. Nieuw is dat de klassenraad bij een A-attest toch bepaalde basisopties of pakketten kan uitsluiten of remediëring kan verplichten. Na een A-attest met beperkingen mag je niet overzitten.

Tabel 3: Studiebewijzen in de eerste graad

	1A	1B	2A	2B
A-attest	•	•	•	•
A-attest met verplichte remediëring	•	•		
A-attest met uitsluiting van basisopties of pakketten	•	•		
B-attest			•	•
C-attest	•	•	•	•
getuigschrift basisonderwijs	•	•		•
getuigschrift eerste graad			•	•

Scholen kunnen de attestering uitstellen tot het einde van een graad. De leerlingen krijgen dan in het eerste jaar geen oriënteringsattest maar een attest van regelmatige lesbijwoning. Dit attest geeft toegang tot het tweede leerjaar in de scholen die werken met een uitgestelde attestering. Niet alle scholen werken met het uitstellen van attestering. Als een leerling voor het einde van de graad overstapt naar een school die niet met deze regeling werkt, moet de klassenraad van de vorige school alsnog een oriënteringsattest voor het eerste jaar uitreiken.

6. Doorstromen in en na de eerste graad

In tabel 4 zijn de wettelijke doorstroommogelijkheden in en na de eerste graad weergegeven. Sommige overgangen kunnen enkel na een akkoord van de toelatingsklassenraad.

Tabel 4: Wettelijke doorstroommogelijkheden in en na de eerste graad

van	naar	na akkoord toelatingsklassenraad
1A	2A, 2B	
1B	2B, 1A	2A
2A	Alle studierichtingen 3de jaar	
2B	3BSO	2A, 3ASO, KSO, TSO
2B opstroomoptie	Alle studierichtingen 3de jaar, 2A	

Het is de bedoeling om zittenblijven te beperken. Na een A-attest met beperkingen mag je niet overzitten. Als je vanaf het 2de jaar een B-attest behaalt mag je het leerjaar enkel overzitten (in dezelfde of een andere basisoptie of studierichting) na een gunstig advies van de delibererende klassenraad en een advies van het CLB.

In de eerste graad kunnen leerlingen wettelijk gedurende het hele schooljaar veranderen van differentiatiepakket. Overstappen van 1A naar 1B, van 2A naar 2B, van 2B naar 2A of veranderen van basisoptie kan gedurende het hele schooljaar maar enkel na akkoord van de toelatingsklassenraad. In de tweede en derde graad kan men veranderen van studierichting tot en met 15 januari. Na 15 januari is een akkoord van de toelatingsklassenraad vereist.

7. Meer informatie

- <https://www.vrijclb.be/vrijclbbrabantoost>

Je vindt er scholenlijsten met o.a. opendeurdagen en infomomenten alsook een vragenlijst voor het informeren over secundaire scholen.

- www.onderwijskiezer.be

27/01/2021

Met dank aan VCLB Leuven